

אביב, 1946

שנת המתים

הקשיבו:

בפעם הראשונה שבה הביאו את פרנקי לבית היתומים, היא לא ידעה לדבר אנגלית. רק איטלקית. "ווליו מיו פאדְרָה! ווליו מיו פאדְרָה!" זה מה שהיא אמרה, שוב ושוב ושוב. לפחות זה מה שהנזירות סיפרו לה שאמרה. היא לא זכרה שום דבר מזה.

בפעם השנייה שהביאו אותה לבית היתומים, הפעם האחרונה, היא לא אמרה שום דבר. אף לא מילה אחת. במשך חודשים. גם את זה היא לא זכרה.

מה היא כן זכרה: את הסנדלרייה של אביה בשדרת אירווינג. את ריח עור העגל ומשחת הנעליים. את הדירה הצפופה שמאחורי הסנדלרייה. את אמבטיית המתכת שעמדה באמצע המטבח. את מי הרחצה הקרים שקימטו את אצבעות רגליה הקטנות. את מגע המברשת המחוספסת של דודה מְרִיֹן בגבה.

ואז את צליל הירייה מחדר השינה של הוריה – חד כל כך, רם כל כך, שגוי כל כך. את הלמות צעדיה של דודה מריון כשיצאה מהמטבח בריצה. את הצרחות. כל כך הרבה צרחות.

פרנקי זכרה איך טיפסה מתוך האמבטיה, נפלה על הרצפה וקיבלה מכה חזקה כל כך במרפק עד שעצמותיה מזזמו ממש עד גולגולתה. איך זחלה, כשדמעות חמות זולגות על פניה. איך דחפה את דלת חדר השינה וראתה את הגוף המוטל על המיטה, ועשן ונחושת נישאים באוויר. איך חצתה את המפתן מעולם אחד לאחר. יותר מכול היא זכרה את הדלת עצמה. את הצירים החלודים. את החריצים והשריטות. את ריח העיפרון של העץ ואת כל

שאר הריחות שנספגו בו – עור, שום, מלח, דם. איך דודה מריון הסתובבה, הרימה אותה וטרקה את אותה דלת מאחוריה. פרנקי לא תמיד הרשתה לעצמה לזכור את הדברים האלה. רוב הזמן היא בכלל לא חשבה עליהם. ובכל זאת היו לה ימים שקטים, ימים מהורהרים, אותם ימים שבהם חפרה בזיכרונותיה וניסתה למצוא את האמת העומדת ביסודם. כאילו האמת היא אבן חן שאפשר לחשוף ולהחזיק אותה ביד, במקום שתהיה דומה יותר למשהו שמוצאים מתחת לסלע, אפור וחסר פנים, מתפתל ומנסה להימלט מן האור.

אבל פרנקי לא עסקה בשום חפירות בלילה זה באביב של שנת 1946, אלא אם כן מחשיבים נבירה בפח אשפה בחיפוש אחרי תשר של עשרה סנט שזרקה בטעות יחד עם כריך אכול למחצה של לקוח. אחרי שעבדה משמרת כפולה, היא הגיעה הביתה בחצות וקרסה לבושה לגמרי על מיטתה, בלי לטרוח אפילו להוריד את הסינר המוכתם בחרדל שהצחין מבצלים. ואף על פי שהאוויר שריחף פנימה דרך החלון הסדוק נשא עימו הבטחה מתוקה של אביב, ואף על פי שכל מלחמותיה תמו, אף על פי שהייתה אמורה להרגיש מוגנת, סוף כל סוף מוגנת אחרי כל הזמן שחלף, פרנקי התעוררה כעבור שעות שטופת זיעה מעקצצת, סבוכה וקודחת, בטוחה שאמה לחשה לה באוזן.

היא התיישבה ולפתה את גרונה. "מאמא?" היא אמרה. אבל החדר היה דומם ושקט, והירח שיסע את החשכה בפס רחב וכסוף. אמה לא הייתה שם. היא לעולם לא תהיה שם. זה בלתי אפשרי. פרנקי נזכרה בכך עכשיו, בדיוק כשלא רצתה להיזכר.

ואז היא קראה שוב. לא לאמה, אלא למישהי אחרת. מישהי שראתה בחטף רק פעם אחת, מישהי אחרת שהיא לא הניחה לעצמה לחשוב עליה.

"הלו? זאת... את?"

אין תגובה.

פרנקי חייכה לעצמה חיוך קטן וקודר על טיפשותה, ושפשפה

את עיניה כדי שיפסיקו לעקצץ. לאור הירח שפילח את החדר היא ראתה את כל מה שנמצא בו, אף על פי שלא היה הרבה מה לראות. כיסא עם ערימה של שמלות תלויה על גבו, שידת מגירות שעליה פלטת בישול וחצוצרה מאובקת, שתי מיטות יחיד וביניהן שידת לילה, שעליה מונחת מאפרה ובה צדף הדומה בצורתו ובגודלו לאוזן של ילד. אחותה הצעירה של פרנקי, טוני, הייתה גוש חסר תנועה במיטה האחרת; טוני לא שמעה את פרנקי כשנכנסה או כשצעקה, וזה לא היה מפתיע. הנזירות נהגו לומר על פרנקי ועל טוני שהן ישנות כמו המתים. פעם האמינה פרנקי שרק אנשים שליבם ישר יכולים לישון שינה עמוקה כל כך, אבל זה היה מזמן.

הרוח גברה בחוץ, חדרה בשריקה מבעד לחלון הדולף והקפיצה את פרנקי מהמיטה. היא נעמדה רק למשך זמן מספיק כדי לפשוט מעליה את הסינר והמדים. היא תפסה את עצמה בהתנהגות מטופשת ורגשנית, ואין לה זמן לשטויות כאלה. האם לא היו לה יותר משישה־עשר דולר להוסיף לצרור שמתחת למזרן? האם לא הצליחה לממן דמי שכירות במשך שבעה חודשים רצופים, לגמרי בכוחות עצמה? אמנם היא רק בת תשע־עשרה, אבל היא כבר שרדה לילות גרוועים יותר, כאובים וקודחים הרבה יותר מהלילה הזה. הפס הכסוף של אור הירח יפהפה, יפהפה, היא אמרה לעצמה בזמן שמשכה כתונת לילה מעל ראשה. כל החדר הארוך יפהפה מכיוון שהוא החדר שלה, שלה ושל אחותה. זה משהו שהיא יכולה להיאחו בו, אפילו כשכל כך הרבה דברים אחרים אבדו.

אור הירח נלכד בשקעורית צדף האבאלון שעל שידת הלילה, ריצד בוורוד ובכחול ומשך את תשומת ליבה. פרנקי מיששה באצבעה את שוליו הפניניים של הצדף. הצדף העדין הזה עבר דרך ארוכה כל כך, עברו עליו דברים רבים כל כך, והוא עדיין לא נשבר.

גם היא לא.

פרנקי חבטה בכרית שלה כאילו הכרית היא האשמה הבלעדית בחוסר השקט שלה, צנחה חזרה למיטה ונרדמה. הצללים התארכו, השתנו, הזדחלו על פני הרצפה, הרהיטים. עכברים רשרשו בקירות. שועל קרא במרחקים, או אולי היה זה זאב. פנימה והחוצה, האחיות נשמו כאחת, לשם שינוי מסכימות זו עם זו. ועדיין הלחשושים הדקיקים ריחפו בחלומותיה של פרנקי. סונו קווי. איו סונו קווי פֶּר טָה, פרנצ'סקה. אני כאן. אני כאן בשבילך. מובן שהקול ששמעה לא היה הקול של אמה. זה היה הקול שלי. כי המתים אף פעם לא ישנים, אתם מבינים. יש לנו כל כך הרבה דברים אחרים לעשות.

גבירתנו של הצער התמידי

מטחים של שלג מימי ירדו על מבני בית היתומים "המלאכים השומרים", טשטשו את קווי המתאר שלהם וגרמו למקום להיראות מעורפל, כאילו הוא מואר במנורות גז, כמו כריכה של רומן גותי זול: לגימה של רעל. שום סוד לא יישמר. פסחתי על הבניין הגדול שבו התגוררו הילדים הגדולים יותר, וניגשתי ישר אל בית התינוקות, כמו תמיד. בבית התינוקות היו העריסות ערוכות בשורות מסודרות, כמו מצבות. אולי לכן נמשכתי אליהן כל כך, כל אחת מהן ערש קטן של חיים. התינוקות – פרצופי תינוקות עגלגלים מציצים מתוך השמיכות, עיני תינוקות רעננות עצומות בחוזקה – ישנו כמו חתלתולים, ברטט ובתנועות קופצניות. הפעוטות בטשו ברגליהם וכרסמו את אגרופיהם כאילו כפות הידיים שלהם נמרחו בדבש. ביקרתי כל עריסה בתורה. שלום, חמודי, אמרתי. בוקר טוב, דובשנית! כמו כולם, לפעמים הם שמעו אותי, לפעמים לא. כששמעו אותי, שפתי הניצנים הזעירות שלהם נפתחו ונסגרו ונפתחו שוב, כאילו רצו לספר לי כמה הם רעבים. ואף על פי שלא חשתי רעב כמוהם, הכרתי רעב. ידעתי עד כמה הוא מכאיב. עוד מעט, אמרתי להם. עוד מעט יבואו הנזירות, והן יאכילו אתכם, וכבר לא תהיו רעבים.

אולי היה מרושע מצידי לשקר. אבל הם היו בסך הכול תינוקות. לא ירחק היום שבו הם יגלו איזה כבשן גועש הוא העולם הזה.

אחרי שסיימתי את הסבב בבית התינוקות עברתי אל הקוטג'ים האחרים, כפי שקראו הנזירות לחדרי המעונות שבהם ישנו הילדים. הן הפרידו בין הבנים והבנות, אז ביקרתי אצל הבנות.

אצל בנות השש, עם השיער המיוזע המרוח על המצח הדביק, ובנות העשר, המסובכות בסדינים שלהן כמו הודיני מליגה ז', ואחר כך אצל הבנות המתבגרות, ראשן מעוטר ברולים עשויים מפיסות בד, פניהן רפוסים בחלומות. גם אליהן דיברתי, אמרתי להן ששערן ייראה נפלא אחרי שיברישו אותו, ושיום אחד, קרוב יותר מכפי שהן מאמינות, מישהו יעביר את אצבעותיו בשערן והן ייחלו שזה לא ייפסק לעולם, לא ייפסק לעולם, אל תפסיק. כמו התינוקות, לפעמים הן שמעו אותי, אבל על פי רוב הן לא שמעו. מדי פעם אחת הבנות הייתה מתעוררת ונועצת בי מבט ישיר, ואני הייתי חושבת, רק לרגע, שהיא רואה אותי, שאני שם, מוצקה ואמיתית כמו כולם. ואז היו עיניה של הילדה מרפרפות, והיא הייתה מקמטת את מצחה בבלבול. אולי הייתה מעסה את רקותיה או צוחקת על עצמה. מאוחר יותר היא הייתה מספרת לבנות האחרות ששמעה מישהו ממלמל בלילה בקול שאיוושש ונקש כמו רדיאטור. התרגשתי כשמעו אותי. הייתי מדברת אל אותה ילדה גם בלילה הבא, ובוהו שאחריו. הייתי מושכת בסדינים שלה, מעבירה אצבע צוננת על זרועה, נועצת אצבע בכפות רגליה. הנזירות היו מנסות לברר מדוע היא בועטת מעליה את השמיכה שוב ושוב, הרי קר, האם היא רוצה לחלות? והילדה הייתה נשבעת שהיא לא בועטת בשום שמיכה, שמישהו לא מפסיק למלמל ולנעוץ בה אצבעות, שהמקום רדוף רוחות. הנזירות היו מצקצקות בלשונן ומכריזות שאין שום רוחות חוץ מרוח הקודש לבדה, רק סיפורים שהומצאו כדי להפחיד ילדים נבובי מוח.

אילו מישהו בבית היתומים התעורר באותו הרגע וראה מה מצטנף בפינת הקוטג', הוא היה מתפלל תפילה מסוג שונה לגמרי, תפילה מן הסוג של כף-היד-מוצמדת-לשפתיים – ישמרני האל!

אָוּה מריה...

זאת הייתה נערה, כמוני, מישהי שלא ראיתי בעבר, שישבה שעונה ברפיון על הקיר, התנדנדה וגנחה, שעררה צמיגי מדם. מי ידע מאיפה באה? אולי שוטטה פנימה מהרחובות שבחוץ.

ואולי שוטטה מעלה מתוך הקטקומבות שמתחת לבית היתומים, מקום שאפילו אני פחדתי לרדת אליו. הייתי שואלת אותה, אבל רובנו נתקעים ברגעי הזוועה האחרונים שלנו, בלי יכולת לתקשר דבר פרט לכאב או לפחד, ואפילו אלה המסוגלים לדבר נותנים תשובות מעורפלות וחדתיות שלא מספקות אף אחד, ואותם עצמם פחות מכול. הנערה הזאת קוננה בלי להפנות את קינותיה לאיש, לחייה וארובת העין שלה השמאלית מנופצות, לסתה פרוקה ומידלדלת בזווית מטרידה, מה ששיווה לה מראה כאילו היא מתכוננת לבלוע דבר מה גדול ומגושם מאוד. כמו מכונית. ראיני מקרים קשים יותר.

החזרתי את תשומת ליבי אל הבנות החיות, שהחלו לקום מהמיטות בזו אחר זו. אף לא אחת מהן שמעה את הגניחות מפינת החדר, אף לא אחת מהן הבחינה בהתנדנדות או בלסת הפרוקה. בהחלט לא פרנקי, שעדיין ישנה שינה עמוקה – לא שנת המתים, אלא שינה דומה יותר לשנת המורעבים למחצה, האהובים למחצה. בשעה שהשמיים בחוץ התבהרו, בשעה שהנערות האחרות פיהקו והתמתחו, עמדתי בקצה מיטתה של פרנקי, המיטה השישית בטור הקרוב לדלת, וחיכיתי.

הדלת נפתחה בחריקה, והנזירה ג'ורג' פסעה פנימה. הנזירה לא תמתין אפילו דקה אחרי השעה חמש, הנזירה אף פעם לא המתינה. היא בעטה במזרן והפכה אותו, ויחד עימו את פרנקי. פרנקי ישבה שם בתוך שלולית של שמיכות, ומבטה הישנוני התחدد למבט נזעם.

זה היה חדש. המבט הנזעם הזה.

הנזירה פסעה שתי פסיעות לכיוון פרנקי, כשגלימת הנזירה השחורה שלה משווה לה מראה של ערפדית מתוך סרט אימה. אחת הנזירות האחרות הייתה מתבדחת: "אוי, פרנקי! הערתי אותך?" או "נחמד כל כך מצידך להצטרף אלינו בבוקר היפה הזה!" או "ישוע אומר בוקר אור!" אבל לא הנזירה ג'ורג'. הנזירה ג'ורג' אף פעם לא התבדחה, הנזירה ג'ורג' אף פעם לא חייכה.

מסדר הנזירות שניהל את בית היתומים נקרא "האחיות של גבירתנו של הצער התמידי", אבל היו נזירות ששירתו את גבירתנו של הצער התמידי, ואילו אחרות פשוט גרמו צער תמידי לכל האחרים.

הנזירה נהמה, "יש לך משהו לומר, פרנצ'סקה?"
עיניה של פרנקי דיברו במקומה - מבטה יוקד, יוקד כל כך.
אבל פרנקי הנידה את ראשה לשלילה.

"חשבתי שלא." הנזירה ג'ורג' צעדה משם לחפש את הילדה הישנה הבאה כדי לזרוק אותה ממיטתה. הנזירה לעולם לא תודה בכך, אף לא בווידי, אבל הפיכת המזרנים בבעיטה לפני המיטה של יום ראשון הייתה ההנאה הכי גדולה שלה.

פרנקי דחפה את המזרן בחזרה אל מסגרת המיטה, והאש היוקדת שבמבטה הצטננה מעט. לפחות הנזירה הייתה באחד ממצבי הרוח הטובים שלה. מצבי הרוח הרעים שלה היו מרהיבים למדי. פרנקי משכה בשערותיה, פלומה באורך סנטימטרים ספורים על קרקפתה.

"זה שתמשכי אותו לא יגרום לו לצמוח יותר מהר," אמרה סטלה צפארו מהמיטה הסמוכה.

פרנקי אפילו לא העיפה מבט בסטלה. "תסתמי, דבילית."
"תסתמי, דבילית," חיקתה אותה סטלה. סטלה נייערה את שערה שלה, שהיה מבריק ובלונדיני ממש כמו של כוכבת קולנוע. סטלה אף פעם לא הניחה לבנות האחרות לשכוח את השיער הזה, אף פעם לא הניחה להן לשכוח שמשמעות שמה באיטלקית הוא "כוכב". פרנקי הייתה מרוצה לחלוטין מצבע שערה הכהה - לפחות כשהיה לה שיער - ולא היה אכפת לה מה משמעות שמה של סטלה באיטלקית. סטלה לא ידעה אפילו להבדיל בין כדור בשר לכדור בסיס.

ברגע שחשבה פרנקי על הביטוי "כדור בשר", החל פיה לרייר. כדורי בשר הם ההצדקה לקיומם של ימי ראשון. ימי ראשון שהם ימי ביקור, בכל מקרה. אפשר היה לחשוב שליתומים שבבית

המלאכים השומרים אין הורים, אין בכלל משפחה, אבל זה לא תמיד היה נכון. יותר מעשור לאחר קריסת הבורסה בשנת 1929, אנשים רבים מדי עדיין לא התאוששו - מובטלים, חסרי בית. במקום לצפות בילדיהם סובלים חרפת רעב הם העבירו את הילדים לטיפולן של הנזירות. כמה הלקאות והרבה מאוד דת נראו כמחיר נמוך לשלם בעבור מזון ומחסה - לפחות זה מה שההורים אמרו לעצמם. כמה מאותם הורים נהגו לבקר את "היתומים למחצה" בימי ראשון, פעם בשבועיים. אביה של פרנקי אף פעם לא החמיץ יום ביקור. והדברים שהביא עימו נסכו בפרנקי הרגשה שהיא עשירה, שהיא בת של משהו, לפחות במשך כמה שעות. כריכים עם כדורי בשר ברוטב עגבניות אדום וסמיך שנספג בלחם. ספגטי חלקלק מחמאה, טעים כשהוא קר לא פחות מאשר כשהוא חם. תפוחים מבריקים ומתפצחים בפה. לפעמים הוא הביא מתנות, כמו זוג נעליים שהכין זה עתה, מעור נקי וחדש עד כדי כך שנדמה כאילו כפות הרגליים לא ראויות להתעטף בו - אלה נעליים מיוחדות מכדי שייגעו בקרקע. ולפעמים אביה מילא את כיסו בסוכריות גבישי סוכר או אפילו בכמה שוקולדים עטופים. הוא נהג להחביא את הממתקים מאחורי גבו כדי שפרנקי, אחותה טוני ואחיה הבכור ויטו יריבו עליהם, אבל רק טוני הייתה צעירה מספיק בשביל המשחק הזה. פרנקי כבר כמעט יכלה לחוש בטעמו של השוקולד הנמס על לשונה.

אני כמעט יכולתי לחוש בטעם.

"מה את מחייכת?" שאלה סטלה את פרנקי.

"את עוד פה? חשבתי שכבר ברחת להוליווד." פרנקי נדחקה

על פניה והלכה בעקבות הבנות האחרות אל חדר הרחצה.

חדר הרחצה והשירותים היה חדר ענקי שדרש הרבה מאוד שירות. היו בו שש אסלות עם מכלי הדחה, שמונה כיורים, מקלחות, אמבטיה שאף אחת לא השתמשה בה ותאים קטנים שנועדו בשביל "החפצים הפרטיים" שלהן. מצחיק, כי לאף אחת מהן לא היו חפצים רבים, ושום דבר לא היה פרטי. אבל הן

היו צריכות להגיד תודה שהיו אסלות בשירותים, כי עוד היו אנשים שהיו להם רק בתי שימוש חיצוניים. פרנקי אהבה את האינסטלציה המתקדמת, אבל לא אהבה לנקות אותה. ברכיה היו פצועות תמיד מהלכלוכים הקטנים שחתכו את העור כשהבנות קרצפו את הרצפה, וידיה היו אדומות וסדוקות מהסבון החום הגס שבו השתמשו.

פעם אחת פרנקי הפצירה באביה שיביא קרם ידיים ביום הביקור, והוא הביא, קרם מן הסוג המהודר המדיף ריח ורדים ומגיע בצנצנת כבדה. כל בנות הקוטג' הקניטו אותה, אמרו שהיא מתברבת, חושבת את עצמה עשירה. "תראו את פרנקי, הן אמרו. "איפה גרבי המשי שלך, פרנקי? איפה שמלת הנשף?" לסטלה היה הכי הרבה מה לומר. ולכן הגניבה פרנקי את קרם הידיים לארוחת הערב, והניחה כדור גדול ושמן של קרם על פרוסת עוגה. היא אמרה לסטלה שאביה הביא לה אותה. סטלה הייתה רעבה מאוד ואכלה שתי נגיסות גדולות לפני שהבינה מה פרנקי עשתה.

נהגתי לבקר בבית היתומים מאז שזכרתי את עצמי, אבל כשראיתי את פרנקי דולה את קרם הידיים, מניחה אותו על העוגה ומציעה אותה לסטלה, התחלתי לעקוב אחרי פרנקי, ממש לעקוב אחריה. אהבתי לחשוב שמה שעשתה, התעלול הזה – לא משפיל מספיק כדי להיות אכזרי באמת, אלא רק אכזרי מספיק כדי להיות מצחיק – היה משהו שאני הייתי עושה כשעוד הייתי אמיתית מספיק כדי להילחם, מרד קטן ולא מזיק.

אבל, כפי שאמא שלי הזכירה לי לא פעם, אני רק נראיתי לא מוזיקה. זאת הבעיה עם בנות, היא אמרה. הן תמיד מטעות.

באותו הרגע פרנקי באמת הייתה לא מוזיקה. לא העסיקו אותה מחשבות על שמה של סטלה או על שיערה הבלונדיני. היא גם לא חשבה על השיער שלה עצמה, או על העובדה שעורה השזוף גרם לכמה מהנזירות לרטון משהו על הדם שקיבלה מאמה, ולא שאלה את עצמה למה אף פעם לא מזהירים אותה לא לצאת לשמש כפי

שמזהירים את סטלה. היא אפילו לא חשבה על בית היתומים, על כך שאנשים רבים מאוד מחשיבים אותו למקום עצוב כל כך ונורא כל כך לגור בו, כי פרנקי הבינה שהמצב יכול אמנם להיות טוב יותר, אבל הוא גם יכול להיות גרוע יותר.

במקום זאת נדחקה פרנקי בין הבנות האחרות מול הכיור בניסיון לפנות לעצמה קצת מרחב כדי להתזו מים על פניה. היא התנגבה ותהתה מה עומד אביה לומר אחר הצהריים. יש לו משהו חשוב לספר לפרנקי ולאחיה ואחותה, הודיעו לה הנזירות. משהו שעשוי לשנות את חייהם. פרנקי הטילה ספק בכך. לצד הכישרון שלו להכין כדורי בשר, לאביה של פרנקי היה כישרון דרמטי. פעם הוא הכריז על מעבר לדירה חדשה כאילו הוא עובר להתגורר בטירה בצרפת.

(מה שלא היה צורך שיכריזו: שבדירה החדשה אין מקום לילדיו. שאין טעם שישאלו אם יש בה מקום.)

לפרנקי לא היו ציפיות רבות מאביה; מניסיונה, אבות הם לא אמינים במיוחד. פרנקי יכלה רק לקוות שאביה לא יביא איתו שוב את איך-קוראים-לה. ימי הביקור לא היו אותו הדבר כשהיא באה איתו. כשהיא הופיעה, אבא שלה אף פעם לא הביא נעליים, הוא אף פעם לא הביא שוקולד. היא הפכה אותו לקמצן. היא הפכה אותו לאדם שונה לגמרי.

פרנקי צחצחה את שיניה בשפשוף חזק עד כאב. מי רוצה לחשוב עליה? אף אחד. כנראה גם לא הילדים שלה עצמה, שגם הם נמצאו כאן בבית היתומים, אי-שם בקוטג'ים האחרים. פרנקי לא ידעה מה שמותיהם, היא לא ידעה איך הם נראים, והיא קיוותה שלא תדע לעולם.

"צחוקים", לחששו הבנות שבמסדרון. ואז, מקצה הקוטג' לקצהו, העבירו הבנות את האזהרה: "צחוקים, צחוקים, צחוקים." הנזירות חוזרות, תסתמו, זוזו.

פרנקי לבשה את שמלת הכנסייה ואת המעיל שלה בדיוק בזמן, והנזירה ג'ורג' סימנה להן לצאת. הקוטג' לא היה באמת

קוטג', רק חדר גדול שנפתח אל מסדרון גדול עוד יותר. הבנות מהקוטג'ים האחרים צעדו במסדרון בשורה, וצעדיהן הדהדו בקול רם עד כדי כך שנשמעו כמעט כאילו בנות נוספות צועדות על התקרה ממעל. היו גם בנים בבית היתומים, אבל הקוטג'ים שלהם נמצאו בבניין אחר. הם ראו אלה את אלה למעבר המרכזי בכנסייה. פרנקי, שהייתה גווזה כמו כבשה, הייתה שמחה יותר בכלל לא לפגוש בנים, אלא אם כן זה אחיה הגדול, ויטו. כבר כך בקושי נפגשה איתו. אפילו אחים ואחיות הופרדו בבית היתומים.

בראש השורה פתחה הנזירה ג'ורג' את הדלת המובילה החוצה. הבנות הרכינו ראש וסתמו את הפה כשיצאו החוצה והשתרכו לעבר הכנסייה. שלג מימי כבד ירד, והבנות ניסו לכסות את שערן. לרגע שמחה פרנקי שאין לה שיער. ואז ראתה גם את הבנים הולכים לכיוון הכנסייה, וכמה מהם צחקו והצביעו עליה, והיא שוב הצטערה. באוקטובר של שנת 1941 הייתה פרנקי בת ארבע-עשרה, גיל שעשוי להישמע צעיר לאחדים, אבל זה לא היה גיל צעיר, לא באומה על סף מלחמה נוספת, לא ליתומה, לא לפרנקי. היא הייתה צעירה רק בשלוש שנים ממני. מהגיל שאני הייתי בו. מגילי עכשיו. מהגיל שבו -

בכל מקרה, זה לא כיף לראות בנים צוחקים עלייך בגלל משהו שאין לך שליטה עליו, צוחקים עלייך בגלל משהו שעשו לך. במיוחד אם אף אחד מהבנים אינו אחיך, וכמה מהבנים כבר התפתחו מספיק כדי להיחשב נאים.

הן הגיעו לכנסייה, נכנסו פנימה והתיישבו על הספסלים הרגילים שלהן. לא כל היתומים כבר הגיעו, רק דיירי הקוטג'ים שיום ראשון היה יום הווידוי שלהם. בזה אחר זה הם צעדו אל תא הווידוי. רוב היתומים יצאו ממנו כמעט באותה מהירות שבה נכנסו, כשהם ממלמלים תפילות אָוּה מריה ואבינו שבשמיים כדי לכפר על כל חטא שחטאו במעשה או במחשבה. חלק מהילדים התעכבו זמן רב יותר.

מסכן הכומר, חשבה פרנקי. היא קיוותה שהספיק לשתות קפה הבוקר.

פרנקי ושאר הבנות לא שתו ולא אכלו דבר. ארוחת הבוקר לא תוגש להן עד אחרי המיסה, כלומר לכל הפחות בעוד שעה וחצי. פרנקי הצמידה יד לבטנה המקרקרת כשניגשה אל תא הווידוי. היא התיישבה בתא וסגרה אחריה את הווילון.

"ברך אותי, אבי, כי חטאתי. עבר שבוע מאז הווידוי האחרון שלי."

היא לא ראתה אותו היטב דרך הרשת, אבל היא שמעה את רשרוש הדפים בספר הברית החדשה שלו. האב פול אמר, "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב." פרנקי לא ידעה מה זה לצים, אבל זה לא נשמע נורא כל כך במבטאו האירי של הכומר.

הוא שאל, "יש לך על מה להתוודות?"

לשונה של פרנקי הייתה מלוחה מרוב רעב. היא רצתה להפנות אליו את השאלה – "לך יש על מה להתוודות, אבי?" אבל היא הייתה צייתנית מכדי לעשות זאת, וגם תשושה מדי. היא שקלה לספר לו שנשאה את שם אלוהים לשווא או שחשבה מחשבות מרושעות על אחותה הקטנה. דברים שציפה לשמוע. במקום זאת היא אמרה, "לאחות ג'ורג' יש פרצוף כמו של מומיה. רק לא כזה חמוד."

ממקום מושבי על התקרה, חייכת. פרנקי התכווצה. ראשית משום שחשבה שזה היה ילדותי, וחטא לדבר כך בקול. שנית מפני שכנראה יוטלו עליה בערך אלף תפילות אָוה מריה.

אבל האב פול לא אמר שום דבר על אָוה מריה. הוא התחיל לצחוק, צחוק נבחני שנשמע דומה מאוד לשיעול.

פרנקי רכנה קרוב יותר אל המחיצה. "אתה בסדר, אבי?"

"רק מדגדג לי משהו בגרון. מה התחלת לומר?"

"היא זרקה אותי מהמיטה בבוקר. היא תמיד זורקת אותי מהמיטה." פרנקי משכה בשערה והפסיקה כשקלטה מה היא עושה.

"האם הגיעה השעה לקום?" שאל הכומר.

"אמממ," אמרה פרנקי.

"הנה לך. האם את חושבת שאת מפגינה כבוד נוצרי כלפי

הנזירה ג'ורג' כשאת מכנה אותה, אה, מה זה היה?"

"המומיה. רק לא כזה –"

"חמוד," הוא אמר. "אני חושב שהבנתי עכשיו." עוד שיעולים.

"ואת באמת מצטערת?"

פרנקי לא ידעה אם היא באמת מצטערת. אולי כן. אולי אם לא תגיד דברים רעים על הנזירה, הנזירה לא תעשה לה דברים רעים. זה לא היה המקרה, אבל מי יכול להאשים אותה שעלו בה מחשבות כאלה? לא היה לה מושג שהנזירה ג'ורג' לא אוהבת את הכומר רק מפני שהוא מאירלנד. לא היה לפרנקי מושג שאנשים רבים מדי מאמינים שאדם יכול להיות ממקום נכון או ממקום לא נכון.

בית היתומים היה גרמני־קתולי, והנזירה ג'ורג' הייתה יותר גרמנייה מגרמנייה. בשיעורי הלשון של פרנקי הן למדו שהמילה הגרמנית ל"סנאי" יכולה להיתרגם באופן מילולי ל"קרואסון־עץ־אלון".

כך נראים פניה של הנזירה ג'ורג'. כמו קרואסון.

"כן," אמרה פרנקי. "אני באמת מצטערת."

"טוב, אם כך. עוד משהו?"

"חשבתי מחשבות מרושעות גם עליה."

"עליה?" שאל האב פול. "על מי?"

פרנקי הסמיקה ושמחה על קיומה של המחיצה. "ה... חברה..."

של אבא שלי."

לא היה צורך שפרנקי תסביר. היו אולי תשע מאות יתומים בבית המלאכים השומרים, אבל נראה שהאב פול הכיר את נסיבות חייו של כל אחד ואחד מהם. "איזה מין מחשבות?"

"אני רוצה שהיא תעבור לגור בקוטב הצפוני. או בקוטב הדרומי.

איפה שקר יותר. ושיש שם דובים. מורעבים. עם שיניים גדולות."

הכומר כחכח בגרונו. "ייתכן שיום אחד היא תהיה האמא החורגת שלך. יש גברות צעירות שיגידו תודה על אמא חורגת שאכפת לה מהן."

"היא שונאת אותי יותר מהנזירה ג'ורג'."
"אני בטוח שזה לא נכון," הוא אמר. "על פי מה ששמעתי, היא ואביך מבקרים כאן כל הזמן."
פרנקי שתקה.

"ומביאים לך כל מיני דברים טובים. דברים שהבנות האחרות לא מקבלות אף פעם. את צריכה ללמוד להעריך את המתנות שאלוהים נתן לך. אבא שאוהב אותך. אמא חדשה."
בחדות עכשיו, כמו צליפת שוט: "אמא שלי מתה."
"אמא שלך נמצאת עם אלוהים. במקום טוב יותר."

קיוויתי שאמא של פרנקי נמצאת עם אלוהים. באמת ובתמים קיוויתי. קיוויתי שהיא ואלוהים יושבים יחד לאכול עוגת פירורים. פעם התוודיתי בפני אמא שלי שלדעתי אלוהים הוא אישה, כי למי חוץ מאישה היה אכפת כל כך מהים ומהצמחים ומהחיות, ומי חוץ מאישה יכול לברוא עולם שלם בשבעה ימים? אמא שלי נתנה לי סטירה כל כך חזקה שהאוזניים שלי צלצלו כמו פעמוני כנסייה במשך שעות.

עוד דברים שפרנקי לא חשבה עליהם: עוגת פירורים, כי מעולם לא טעמה כזאת, מה שראוי היה שיהיה חטא כלשהו אבל לא היה. פעמוני כנסייה, או הזמן שנדרש כדי לברוא את כל ההרים והעצים האלה, את הכרישים והלווייתנים, את הדובים והזאבים. לא, פרנקי הייתה שקועה מדי במחשבות: היא דמיינה את הבדידות שחשה אמא כשירדה מאותה ספינה מסיציליה, תהתה מה גרם לאמה לעלות על אותה ספינה מלכתחילה, איזה אומץ נדרש כדי שאדם יחצה את האוקיינוס לגמרי לבדו. מה היה בביתה שאמא שנאה כל כך, ולאילו דברים התגעגעה אחרי שעזבה?

פרנקי שוב הניחה יד על בטנה. זכרתי את עצמי עושה תנועה

כזאת, זכרתי את התחושה כשהרגשות חזקים עד כדי כך שהם הפוכים את הקרביים למרקחת גועשת. אמה של פרנקי הייתה רק בת שש-עשרה כשהגיעה לאמריקה כדי לבנות לעצמה עולם חדש, והיא מתה בשל כך.

אבל פרנקי רק החליקה את בד שמלתה. "אתה חושב שיש בגן עדן כריכים עם כדורי בשר, אבי?"
עוגת פירורים, אמרתי, עדיין מרחפת על התקרה. עם הרבה סוכר חום.

הכומר אמר, "אני תמיד דמיינתי שיהיה שם קורנביף. אבל אני מניח שיכולים להיות שם גם כדורי בשר. עשר אָנָה מריה. הודו לאלוהים, כי טוב."

"כי לעולם חסדו," אמרה פרנקי.
כשפרנקי צנחה סוף-סוף בחזרה על הספסל לצידה של סטלה, סטלה שאלה, "מה לקח לך כל כך הרבה זמן?"
פרנקי אמרה, "סיפרתי לו הכול על דרכיך הנלוותות."
"מה?"

הנזירה ג'ורג' נעצה בהן אחד מאותם מבטים של אל-תכריחור-אותי-לגשת-אליכן. פרנקי הצמידה את כפות ידיה והתפללה, אבל היא התפללה שהנזירה לא תתפוס אותן בצוואר ותגרור אותן החוצה מהכנסייה. זה כבר קרה בעבר.

כנראה הנזירה הייתה עייפה מדי מרוב בעיטה במזרנים, כי היא לא גררה אף אחת מהכנסייה, והווידוי הסתיים בלי שמישהו יאבד עוד שערה משערות ראשו. שאר הבנים והבנות מילאו את ספסלי הכנסייה מכל עבר סביבן והשתתקו כמו בובות כשהנזירות נעצו בהם את מה שפרנקי כינתה "המבט המלוכלך". פרנקי ניסתה להתמקד באב פול. במהלך המיסה הכומר היה תמיד שונה מכפי שהיה בווידוי. הוא עמד בגבו אל הקהילה והתלהם עוד ועוד בלטינית בקול חדגוני על הגיהנום ועל אש וגופרית, תופת ותהומות וחוטאים. בזכות מבטאו המוזיקלי המתנגן נשמעו המילים הלטיניות מפחידות פחות, אבל הן לא היו אמורות להישמע כך.

כל הנוכחים במקום היו בטוחים שהם עומדים להישרף בגלל דבר זה או אחר. לא היה צורך לציין את זה שוב ושוב. פרנקי האמינה ששום דבר שכומר כלשהו יוכל לומר לא יפתיע אותה.

היא טעתה.

במבטא האירי הכי טוב שלי צעקתי, "גינום! אהש! גופררית!" ישר באוזנה של פרנקי. היא לא סובבה אפילו את הראש. הדרשה החלה לשעמם אותי, ולכן ריחפתי בחזרה החוצה מהכנסייה אל החצר ונעמדתי בתוך מטר השלג המימי שלא היה יכול לגעת בי, לא היה יכול לקרר אותי או להרטיב אותי. מעבר לחצר, בקומות העליונות של המעונות, זינק צל מחלון לחלון. הצל נע משמאל לימין עד שרוח הרפאים של הנערה בעלת הפרצוף המרוסק התפרצה החוצה דרך שמשו בלי לנפץ את הזוגית. היא צללה ארצה כשהיא צורחת לא, בבקשה, רגע! כל הדרך למטה. אתם מבינים? הגיהינום הוא אף פעם לא מה שאתם מצפים שיהיה.